

4. Корф С. А. Административная юстиция в России. Книга первая. Очерки исторического развития власти надзора и административной юстиции. URL: <http://civil.consultant.ru/reprint/books/163/>.

5. Рустамова С. М. Административная юстиция в России в пореформенный период и в первые десятилетия 20 века: историко-правовой аспект. URL: http://www.rusnauka.com/30_NNM_2010/Pravo/71719.doc.htm.

6. Мельник І. Етапи становлення адміністративного судочинства в Україні. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-10015.html>.

7. Тарасов И. Т. Лекции по полицейскому (административному) праву. М., 1910, Т. 2. С. 240–241.

8. Полное собрание законов Российской империи. Собр. 3-е. Т. 5. – 1885.

9. Правилова Е. А. Законность и права личности: административная юстиция в России. URL: <http://rss.archives.ceu.hu/archive/00001122/01/128.pdf>.

10. Собрание узаконений и распоряжений правительства. 1917. Отдел № 11. Ст. 68.

11. Рустамова С. М. Изменения в правовом статусе I департамента правительствующего Сената в начале 20 века. URL: http://www.rusnauka.com/28_OINXXI_2010/Pravo/71721.doc.htm.

УДК 351.741(477)

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.4.36>

ФЕДОТОВ Д.В.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

LEGAL REGULATION OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM FOR ENSURING INFORMATION SECURITY IN THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Актуальність статті полягає в тому, що основи правового регулювання адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України закладені глибоко в законодавстві й прямопропорційно визначають його зміст і сутність. Слід підкреслити, що без належного правового регулювання вказаної інституції забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України є неможливим, оскільки вона, як центральний орган виконавчої влади зобов'язана діяти виключно в межах і у спосіб прямо передбачені нормами законодавства України, перш за все її Конституції, а також, в свою чергу, підзаконними нормативно-правовими актами. За результатами аналізу окресленої проблематики автор звертає увагу на низку шляхів вирішення виявлених неточностей та проблемних питань, як теоретико-правового так і практичного характеру. Звертає увагу, що окреслені в статті приклади прямопропорційно відносяться з діяльністю Національної поліції України, оскільки вона є органом державної влади у сфері правопорядку загальнонаціонального рівня й відповідно ті принципи і засади дії адміністративно-правового механізму інформаційної безпеки застосовується, як до неї, так і до інших центральних та територіальних органів державної влади. Відповідно, за аналогією, слід окреслити, що окремими аспектами та інструментами забезпечення правового режиму безпеки інформації та втілення в життя відповідного адміністративно-правового механізму є необхідність дотримання норм загального законодавства України у сфері безпеки інформації, в тому числі щодо звернення

© ФЕДОТОВ Д.В. – аспірант кафедри публічного управління та адміністрування (Національна академія внутрішніх справ)

громадян. Доводиться, що диференціація нормативно-правових актів, що забезпечують дію адміністративно-правового механізму інформаційної безпеки в державі загалом та Національній поліції України зокрема та доцільно полягає в їх розподілі на міжнародне та національне законодавство. Водночас, станом на сьогодні, з огляду на стрімкі євроінтеграційні процеси, на нашу думку, потреба порівняння актів права Європейського Союзу із актами національного законодавства зростає кратно, що в свою чергу потребує адаптації національних правових засад у сфері безпеки інформації до міждержавних канонів, що в подальшому дозволить більш ефективно реалізовувати засади інформаційної безпеки та не допускати порушення прав і свобод людини і громадянина, як на національному так і міжнародному рівні, щосю основою та основним завданням діяльності Національної поліції України.

Ключові слова: інформація, інформаційна безпека, діяльність поліції, правоохоронна діяльність, захист персональних даних.

The relevance of the article lies in the fact that the foundations of legal regulation of the administrative-legal mechanism for ensuring information security in the National Police of Ukraine are deeply embedded in the legislation and directly proportionally determine its content and essence. It should be emphasized that without proper legal regulation of the specified institution, it is impossible to ensure information security in the National Police of Ukraine, since it, as a central body of executive power, is obliged to act exclusively within the limits and in the manner directly provided by the norms of the legislation of Ukraine, first of all, its Constitution, and also, in turn, by subordinate legal acts. Based on the results of the analysis of the outlined problems, the author draws attention to a number of ways to solve the identified inaccuracies and problematic issues, both theoretical and legal and practical. It draws attention to the fact that the examples outlined in the article are directly proportional to the activities of the National Police of Ukraine, since it is a body of state power in the field of law and order at the national level and, accordingly, the principles and principles of the administrative and legal mechanism of information security are applied both to it and to other central and territorial bodies of state power. Accordingly, by analogy, it should be outlined that certain aspects and tools for ensuring the legal regime of information security and the implementation of the relevant administrative and legal mechanism are the need to comply with the norms of the general legislation of Ukraine in the field of information security, including citizens' appeals. It is proved that the differentiation of normative legal acts that ensure the operation of the administrative and legal mechanism of information security in the state in general and the National Police of Ukraine in particular and expediently consists in their division into international and national legislation. At the same time, as of today, in view of the rapid European integration processes, in our opinion, the need to compare acts of law of the European Union with acts of national legislation is growing manifold, which in turn requires the adaptation of national legal principles in the field of information security to interstate canons, which in the future will allow more effective implementation of the principles of information security and prevent violations of human and civil rights and freedoms. both at the national and international levels, which is the basis and main task of the National Police of Ukraine.

Key words: information, information security, police activity, law enforcement, protection of personal data.

Актуальність теми. Основи правового регулювання адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України закладені глибоко в законодавстві й прямопропорційно визначають його зміст і сутність. Слід підкреслити, що без належного правового регулювання вказаної інституції забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України є неможливим, оскільки вона, як центральний орган виконавчої влади зобов'язана діяти виключно в межах і у спосіб прямо передбачені нормами законодавства України, перш за все її Конституції, а також, в свою чергу, підзаконними нормативно-правовими актами.

Саме тому, від змістовності наповнення зазначеного кола нормативно-правового забезпечення залежить не лише ефективність правового регулювання зазначеного адміністративно-правового механізму а й міра та зміст дотримання принципових засад інформаційної безпеки,

як в діяльності Національної поліції України та інших центральних органів виконавчої влади і суб'єктів сектору безпеки і оборони, так і у повсякденній діяльності суспільства. Саме тому, на нашу думку, основи правового регулювання адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України мають постати одним із завдань даного дослідження та бути розглянутими в межах окремого підрозділу.

Виклад основного матеріалу. Недостатність правового врегулювання правової бази щодо інформаційних правовідносин значно ускладнює настання якісних змін у цій сфері суспільних відносин. На сьогодні у зв'язку з відсутністю взаємопов'язаних, чітко розроблених заходів та теоретичних розробок із забезпечення інформаційної безпеки держави маємо цілу низку перешкод на шляху повноцінної реалізації державою свого обов'язку щодо забезпечення інформаційної безпеки, яка, у свою чергу, є невід'ємною частиною національної безпеки. Лише реалізація науково обгрунтованої державної інформаційної політики може створити ефективну систему протидії правопорушенням у цій сфері [1, с.136-137]. Неможливість діяльності органів державної влади та інших владних інституцій у контексті забезпечення інформаційної безпеки в тому числі в діяльності Національної поліції України, перш за все пов'язується із проблематикою недостатнього правового регулювання та нечіткості зазначення в тих чи інших актах законодавства та підзаконних нормативно-правових актах, окремих організаційно-управлінських та нормативно-правових опцій, що не чітко чи ефемерно описують ті чи інші явища, чим унеможливають їх правореалізацію та втілення в життя на практиці.

Правові питання забезпечення інформаційної безпеки особи безпосередньо пов'язані із визначенням загроз інформаційній безпеці особи і правових шляхів їх подолання. Першою загрозою є правовий вакуум у більшості питань забезпечення інформаційної безпеки особи, тобто відсутність єдиного нормативного акта, який би регламентував поняття інформаційної безпеки, її основні ознаки, засоби захисту, суб'єктів, на яких покладається обов'язок здійснювати захист тощо. Способом протидії зазначеній загрози, на наш погляд, є прийняття Кодексу України «Про інформацію». Другою загрозою є порушення законодавства з питань інформаційної безпеки, зокрема порушення норм Кримінального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення тощо. Способом протидії зазначеним загрозам має стати негайне звернення із заявою або повідомленням про кримінальне / адміністративне правопорушення до органів Національної поліції. Третьою загрозою є технічні помилки інформаційних систем (засобів), а також природні процеси, що впливають на передачу, прийом і зберігання інформації. Способом протидії в цьому випадку можуть бути використання перевіреної техніки, заборона її використання сторонніми особами, очікування налагодження систем передачі інформації її володільцями. Четвертою загрозою є зовнішні чинники. Подолати таку загрозу можна через захист українського суспільства від агресивного інформаційного впливу, розвиток публічної дипломатії тощо [2]. Слід погодитися з позицією автора про те, що адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України складається з низки актів законодавства України до кола яких, перш за все, належать ті норми що прямо чи опосередковано регулюють дію правового режиму інформації та зміст інформаційної безпеки, що власне і є об'єктом та предметом забезпечення в контексті дії зазначеного адміністративно-правового механізму, у тому числі в контексті функціонування Національної поліції України.

Таким чином, логічним видається висновок про те, що коло нормативно-правового забезпечення інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України, перш за все, спирається на базове законодавство у даній сфері та не може йому суперечити, що в свою чергу накладає низку додаткових зобов'язань на вказані центральний орган виконавчої влади та висуває окремі вимоги до підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють його діяльність.

Орієнтуючись на вищевказане визначення механізму адміністративно-правового забезпечення кібернетичної безпеки людини, до його основних елементів можна віднести: нормативні засади механізму адміністративно-правового забезпечення кібернетичної безпеки людини (принципи права, норми права); об'єкт адміністративно-правового забезпечення кібернетичної безпеки людини (правовідносини, їх зміст, види, структуру та особливості реалізації); суб'єктів адміністративно-правового забезпечення кібернетичної безпеки людини; засоби адміністративно-правового забезпечення кібернетичної безпеки людини. Окресливши поняття, а також основні елементи механізму адміністративно-правового забезпечення кібернетичної безпеки людини, доцільно розглянути його нормативні засади як один із важливих його елементів. Нормативні засади механізму правового забезпечення кібернетичної безпеки людини містяться як у галузях публічного, так і у галузях приватного права, зокрема у конституційному, адміністративному,

кримінальному, цивільному праві. Тому, зважаючи на подвійну природу предмета інформаційного права, на нашу думку, нормативні засади механізму правового забезпечення варто розглядати комплексно, але при цьому враховувати, що застосування того чи іншого нормативно-правового акта залежатиме від характеру праввідносин (приватні чи публічні), які потребують врегулювання, а також від того, які інтереси ним забезпечуються (колективні або індивідуальні) [3]. Слід погодитися з тим, що нормативно-правові засади забезпечені інформаційної безпеки особи та держави в особі Національної поліції України розпорочені по різних актах законодавства, в тому числі тих, що не мають відношення до регулювання зазначеної сфери, як такої. Крім цього, належать звернути увагу на термінологічно неточність, що допускається в видах нормативно-правового забезпечення вказаного адміністративно-правового механізму в частині поділу одних і тих самих понять на декілька явищ, як от кібернетична безпека та інформаційна безпека людини, що на сьогоднішній день є на стільки тісно взаємопов'язаними, що визначити кола їх відмінностей майже неможливо. Сутність відмінності даних понять з нормативно-правової точки зору, що власне є вихідною у даному контексті полягає в формі подачі інформації, оскільки станом на сьогодні більшість інформаційних ресурсів доступні онлайн, що в свою чергу ускладнює реалізацію засад інформаційної безпеки крізь призму дії відповідного адміністративно-правового механізму.

По-перше, слід виділити таку загрозу інформаційній безпеці, як правовий вакуум у більшості питань забезпечення інформаційної безпеки особи. У цьому аспекті під правовим вакуумом ми розуміємо відсутність єдиного нормативного акта, який би регламентував поняття інформаційної безпеки, її основні ознаки, засоби захисту, суб'єктів, на яких покладається обов'язок здійснювати захист тощо. Хоча законопроектна робота в цьому напрямі ведеться, наразі не має можливості говорити про стадію прийняття Кодексу про інформацію. Способом протидії зазначеній загрозі, на наш погляд, є прийняття Кодексу України «Про інформацію». По-друге, загрозою інформаційній безпеці особи є порушення законодавства з питань інформаційної безпеки. Хоча консолідований нормативний акт на сьогодні відсутній, існують правові норми, які фрагментарно регулюють питання забезпечення інформаційної безпеки. До таких нормативних актів слід віднести: Кримінальний кодекс України (ст. 182 «Порушення недоторканності приватного життя»), ст. 361 «Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку», ст. 361-1 «Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут», ст. 361-2 «Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації», ст. 362 «Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї», ст. 363 «Порушення правил експлуатації електронно обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється» тощо [4]; Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 188-31 «Невиконання законних вимог посадових осіб органів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України», ст. 188-39 «Порушення законодавства у сфері захисту персональних даних» тощо [5]) [2]. На нашу думку, характеризуючи правове регулювання адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки у Національній поліції України слід звернути увагу також і на джерелах і галузях законодавства України, що в першу чергу складає, як кримінальне та адміністративне так і цивільне й інформаційне законодавство, котрі можуть бути застосовані в механізмі адміністративно-правового регулювання інформаційної безпеки в Національній поліції України. Зазначена на теза обґрунтовується перш за все тим, що ті чи інші види інформації та неправомірні чи незаконні дії, що були вчинені з нею, спричиняють різні правові наслідки та, відповідно, підлягають варіативній юридичній кваліфікації, що тягне за собою необхідність притягнення до юридичної відповідальності тих чи інших суб'єктів. Все це, перш за все, відноситься до кола дії адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки, в тому числі в діяльності Національної поліції України, хоч і використовуються також в загальному контексті та слугують для забезпечення прав і свобод людини і громадянина в загальному державному розумінні.

Існування значних недоліків та суперечностей у законодавчій регламентації основних параметрів інформаційної безпеки, протиріччя та прогалини у правозастосовній практиці в цій сфері ускладнюють процес впровадження у життєдіяльність нашого суспільства правових

норм та інституцій, притаманних сучасному цивілізованому світу [1, с. 66]. Сфері кібернетичної безпеки як інституту інформаційного права також притаманна наявність як норм публічного права, так і приватного права. А специфіка предмета правового регулювання потребує суміщення кількох методів правового регулювання – як диспозитивного, так і імперативного. Норми як публічного, так і приватного матеріального права закріплюють, створюють, регулюють, охороняють, а також захищають відповідні права, свободи та інтереси людини у кібернетичному просторі. Загалом, не виокремлюючи публічну чи приватноправову складову, нормативні засади механізму правового забезпечення кібернетичної безпеки людини можна подати через: відповідну систему нормативно-правових актів; правових принципів; міжнародних та національних стандартів, що регулюють цю сферу [3]. Деталізовано необхідно звернути увагу на диспозитивному та імперативному методи правового регулювання крізь призму нормативно-правового його забезпечення, що в свою чергу, проявляється в діяльності Національної поліції України та необхідності забезпечення дотримання засад інформаційної безпеки й дії відповідного адміністративно-правового механізму.

Так, імперативний метод крізь призму нормативного його забезпечення розглядається, як можливість Національної поліції України не допустити витоку тієї чи іншої інформації пов'язаної з персональними даними особами чи будь-якою іншою, що використовується нею в службовій діяльності, а також за наявності можливості притягнути до юридичної відповідальності конкретну особу за необережності чи умислу якої виник такий виток і особу, яка незаконно заволоділа зазначеною інформацією. Правове регулювання диспозитивного методу, в свою чергу, полягає в створенні таких нормативно-правових та організаційно-управлінських підвалів, що превентивно діють на інститут інформаційної безпеки та створюють всі необхідні умови і засади для недопущення незаконних дій з інформацією чи тих, що можуть потягнути протиправні наслідки для суспільства та держави загалом.

Розробляючи позицію О. Баранова щодо двох блоків інформаційного законодавства, вважаємо, що можна розмежувати дві складові в структурі законодавства про інформаційну безпеку. По-перше, саме законодавство про інформацію, в якому суб'єкт і інститути права на інформацію проявляються в своїй сукупності. По-друге, «блокування» міжсекторальної інформації («об'єднуючі» блоки інформації, які неминуче присутні або повинні бути в кожній галузі законодавства). Інформаційне законодавство виконує своєрідну універсальну зв'язну функцію для забезпечення системності законодавства, оскільки прагне уніфікувати і об'єднати регулювання інформаційних процесів у всіх сферах державного і суспільного життя. Слід зазначити, що міжгалузевий блок значно перевищує власне інформаційне законодавство. По відношенню до сфери інформаційної безпеки елементами є: нормативна характеристика інформаційної складової компетенції (інформаційно-правової ситуації) кожного суб'єкта інформаційних звітів; інформаційна складова відносно у системі централізації, децентралізації та деконцентрації функцій управління, що дозволяє гнучко регулювати інформаційні потоки; правове регулювання інформаційних систем та інформаційних механізмів [6]. Слід зауважити, що ми так само, як і авторка поділяємо позицію про те, що всі аспекти інформаційної діяльності будь-якого органу державної влади мають бути належно врегульовані з метою забезпечення правового режиму інформаційної безпеки та дотримання прав і свобод людини і громадянина в даному контексті, що в свою чергу прямопропорційно співвідноситься з рівнем демократії та дотримання принципів правової державності в конкретній країні. Таким чином, поділ адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України, перш за все, базується на необхідності уточнення інформаційної складової, що полягає у визначенні змісту та сутності цього соціально-правового явища та за результатами окреслення відповідних характеристик формування загального уявлення про ті методи та способи адміністративно-правового регулювання, що найбільш ефективно можуть забезпечити його безпеку.

Характерною рисою національного інформаційного законодавства є декларативність значного масиву норм без указівок на шляхи їх реалізації, внаслідок чого спостерігається низький рівень правореалізації норм права, що регулюють суспільні відносини у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Крім того, наявність численних бланкетних чи відсильних норм права, багатьох абстрактних, суб'єктивних понять, що потребують офіційного тлумачення чи чіткого визначення, а також відсутність закріплення фундаментальних, базових дефініцій (наприклад, інформаційна безпека) є джерелами загроз інформаційній безпеці України [1, с. 133]. Рівень та ефективність правореалізації тих чи інших норм законодавства України прямопропорційно співвідносяться з ефективністю функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення

інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України. Проте, чіткість та реальність цих норм є тими критеріями, що безпосередньо співвідносяться з можливістю ефективного функціонування та здійснення відповідних повноважень, у тому числі виконання обов'язків конкретними суб'єктами на які їх покладено.

Висновки. Отже, слід зауважити, що окреслені приклади прямопропорційно відносяться з діяльністю Національної поліції України, оскільки вона є органом державної влади у сфері правопорядку загальнонаціонального рівня й відповідно ті принципи і засади дії адміністративно-правового механізму інформаційної безпеки застосовується, як до неї, так і до інших центральних та територіальних органів державної влади. Відповідно, за аналогією, слід окреслити, що окремими аспектами та інструментами забезпечення правового режиму безпеки інформації та втілення в життя відповідного адміністративно-правового механізму є необхідність дотримання норм загального законодавства України у сфері безпеки інформації, в тому числі щодо звернення громадян.

Диференціація нормативно-правових актів, що забезпечують дію адміністративно-правового механізму інформаційної безпеки в державі загалом та Національній поліції України зокрема та доцільно полягає в їх розподілі на міжнародне та національне законодавство. Водночас, станом на сьогодні, з огляду на стрімкі євроінтеграційні процеси, на нашу думку, потреба порівняння актів права Європейського Союзу із актами національного законодавства зростає кратно, що в свою чергу потребує адаптації національних правових засад у сфері безпеки інформації до міждержавних канонів, що в подальшому дозволить більш ефективно реалізовувати засади інформаційної безпеки та не допускати порушення прав і свобод людини і громадянина, як на національному так і міжнародному рівні, що є основою та основним завданням діяльності Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Олійник О. В. Нормативно-правове забезпечення інформаційної безпеки в Україні. *Право і суспільство*. 2012. № 3. С. 132–137.
2. Шабетя С.А., Несін В.В., Правові питання забезпечення інформаційної безпеки особи в Україні. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2021/73.pdf
3. Марія Василівна Плескач, Сутність поняття та основні елементи механізму адміністративно-правового забезпечення кібернетичної безпеки людини. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 4. URL: DOI: 10.36695/2219-5521.4.2020.36
4. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.
6. Баранов О. А. Напрями перспективних досліджень у галузі інформаційного права. *Інформація і право*. 2016. № 2 (17). С. 15–31.